

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

**Громадська організація «Всеукраїнська асоціація
педагогів і психологів з духовно-морального виховання»**

*за сприяння громадської наукової організації
«Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління»*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 9(14) 2022

Київ – 2022

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

**Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists
of Spiritual and Moral Education"**

*with the assistance of the public scientific organization
"Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration"*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy ", Series "Psychology ", Series "Medicine ")

Issue № 9(14) 2022

Kiev – 2022

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2022. № 9(14) 2022. С. 713

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 17.08.2022, № 6/8-22)

Журнал видається за активної підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан) та КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», виконавчий директор президії громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

- **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Балахтар Катерина Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Бартенєва Ірина Олександрівна** - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- **Біляковська Ольга Орестівна** – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
- **Васильєв Авер'ян Григорович** - доктор філософії (з медицини) PhD, медичний директор країн Перської затоки, GlaxoSmithKline (Дубай, ОАЕ)
- **Вергун Андрій Романович** – доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини, лікар-хірург вищої категорії, антиплагіатний експерт, старший інспектор наукового відділу, відповідальний за виявлення плагіату в наукових і навчально-методичних працях Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
- **Вовк Вікторія Миколаївна** - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
- **Гвоздєв Сильвія** — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
- **Головач Наталія Василівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Гречановська Олена Володимирівна** – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)
- **Гудзенко Ганна Володимирівна** — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Гуменникова Тамара Рудольфівна** — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Дерстуганова Наталя Вікторівна** - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
- **Долгова Олена Миколаївна** - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Древіцька Оксана Остапівна** - доктор медичних наук, доцент, професор кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)

Красюк Ю.М., Сільченко М.В. <i>АДАПТАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ ДО ОНЛАЙНОВОГО НАВЧАННЯ В КРИЗОВИХ УМОВАХ</i>	197
Кузнецов Р.М. <i>СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ</i>	211
Кузнецова Г.П. <i>СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ</i>	224
Луцков А.В. <i>ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ</i>	239
Мельник Б.М., Канюра О.А., Ращенко Н.В. <i>СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ З ОРТОДОНТІЇ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ЯКОСТІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ</i>	247
Мельник О.М., Передон Н.О. <i>АКАДЕМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПОДКАСТИНГУ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ</i>	257
Мережко Ю.В., Петрикова О.П. <i>МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ АРТИСТІВ-ВОКАЛІСТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ</i>	267
Молнар Т.І. <i>МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: КАТЕГОРІЙНО-ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ</i>	278
Новаківська Л.В. <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ У ВИКЛАДАННІ СЛОВЕСНОСТІ НА РІЗНИХ ОСВІТНИХ РІВНЯХ: ФОРМИ І МЕТОДИ (XIX – ПОЧ. XX СТ.)</i>	286
Окольнича Т.В., Костенко Л.Д. <i>МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ЕТНОГРАФІВ XIX – ПЕРШОЇ ЧВЕРТІ XX СТОЛІТТЯ</i>	296

УДК 378.147.091.31-059.1:784.071.2-051

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9\(14\)-267-277](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-9(14)-267-277)

Мережко Юлія Валеріївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету мистецтв та музичної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, <https://orcid.org/0000-0002-4326-3308>

Петрикова Оксана Петрівна Заслужений діяч мистецтв України, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету мистецтв та музичної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, тел.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0001-5918-7496>,

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ АРТИСТІВ-ВОКАЛІСТІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. У статті розглядається методика формування навичок самостійної роботи майбутніх артистів-вокалістів у процесі фахової підготовки. Авторами проведений ґрунтовний аналіз теоретико-методологічної бази наукових досліджень з питань фахової діяльності майбутніх музикантів, вивчення проблеми формування навичок самостійної роботи студентів, формування виконавської культури у вокалістів-початківців вищих закладів освіти та розвитку їх творчого потенціалу в умовах концертної діяльності. У процесі написання статті авторами були використані теоретичні методи дослідження: синтез, аналіз, узагальнення, порівняння.

Науковці звертаються до праць Аристотеля, Платона, Р. Декарта, К. Ізарда для кращого опису методу здивування, який увійшов в авторську методику. Запропонована методика включає і інші методи формування означеного феномену, а саме: наслідування, пізнавально-аналітичний, комплексного музичного аналізу, аудіовізуального сприйняття, знання саморегуляційного вчення, ведення щоденника. Сутність запропонованого авторами методу наслідування полягає у спробах на перших порах копіювати манеру співу власних кумирів з часом вишукуючи власний стиль виконання вокальних творів. Суть пізнавально-аналітичного методу полягає у самостійному пошуку студентами пізнавального матеріалу та аналітичний підхід до його вивчення. Метод комплексного музичного аналізу відбувається за допомогою синтезу історичних знань особистості про культуру конкретної епохи. Метод аудіовізуального сприйняття здійснюється за допомогою використання сучасних технологій студентами. На думку авторів, одним із

шляхів вирішення проблеми ефективності самостійної роботи студентів є використання знання саморегуляційного вчення. Вони вважають, що для того, щоб ефективно організувати самостійну роботу майбутніх артистів-вокалістів, бажано їм пропонувати застосовувати метод ведення щоденника після кожного заняття сольного співу. Запропонована методика як вважають науковці сприятиме ефективному формуванню навичок самостійної роботи у майбутніх артистів-вокалістів в процесі фахової підготовки в закладах вищої освіти мистецького спрямування.

Ключові слова: навички, самостійна роботи, методика, майбутні артисти-вокалісти, фахова підготовка.

Merezhko Yulia Valeryivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Academic and Pop Vocals of the Faculty of Arts and Music Education, Kyiv Metropolitan University named after Boris Grinchenko, Bulvarno-Kudryavska St., 18/2, Kyiv, 04053, <https://orcid.org/0000-0002-4326-3308>

Petrykova Oksana Petrivna Honored Artist of Ukraine, Associate Professor, Associate Professor of the Academic and Pop Vocal Department of the Faculty of Arts and Music Education, Kyiv Metropolitan University of Boris Grinchenko, Bulvarno-Kudryavska St., 18/2, Kyiv, 04053, tel.: (044) 272-19-02, <https://orcid.org/0000-0001-5918-7496>

THE METHOD OF FORMING FUTURE ARTISTS-VOCALISTS' INDEPENDENT WORK SKILLS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Abstract. The article considers the method of forming future artists-vocalists' independent work skills in the process of professional training. The authors conducted a thorough analysis of the theoretical and methodological basis of scientific research on the issues of professional activities of future musicians, examining the problems of forming students' independent work skills, the formation of performance culture in a novice vocalists of higher educational institutions and the development of their creative potential in the conditions of concert activities. In the article, the authors used theoretical methods of research: synthesis, analysis, generalisation, comparison.

Scientists refer to the works of Aristotle, Plato, R. Descartes, K. Izard for a better description of the method of astonishment, which is included in the author's methodology. The suggested methodology also includes other methods of forming the mentioned phenomenon, namely: imitation, cognitive and analytical, complex musical analysis, audiovisual perception, knowledge of self-regulation doctrine, diary management. The essence of the method of imitation, proposed by the authors,

lies in the attempts to copy the manner of singing of their idols at first, over time looking for their own style of performance of vocal compositions. The essence of the cognitive and analytical method is in the students'; independent search for cognitive material and an analytical approach to its learning. The method of complex musical analysis is carried out through the synthesis of historical knowledge of the individual about the culture of a particular era. The method of audio-visual perception is carried out through the use of modern technologies by students. According to the authors, one of the ways to solve the problem of the effectiveness of students' work is to use the knowledge of self-regulation doctrine. They believe that in order to effectively organize the independent work of future artists-vocalists, they should be encouraged to use a diary managing method after each session of solo singing. The proposed methodology, according to scientists, will contribute to the effective formation of skills of independent work of future artists-vocalists in the process of professional training in art institutions of higher education.

Keywords: skills, independent work, methodology, future artists-vocalists, professional training.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації та гуманізації, які дедалі більше виявляються в різних сферах суспільного життя, призвели до модернізації освіти в Україні. Знаходження застарілих моментів в існуючих педагогічних концепціях, впровадження нових технологій, спрямованих на підвищення конкурентоздатності майбутнього фахівця підштовхує викладачів вищих закладів освіти до інноваційної діяльності в умовах мінливої ситуації на ринку праці. Тому, в контексті стратегічних напрямів національної освіти, окреслених українським законодавством, важливими завданнями сучасної педагогіки є створення умов для виховання різнобічно розвиненої, гармонійної, творчої особистості, спроможної працювати на високому фаховому рівні та готової до неперервного самовдосконалення, а саме для цього вона має володіти сформованими навичками самостійної роботи. У вищих закладах освіти мистецького спрямування відбувається професійна підготовка молодих фахівців у галузі вокального мистецтва. Майбутні артисти-вокалісти на заняттях з фахових дисциплін оволодівають не тільки необхідними теоретико-методичними знаннями, практичними виконавськими вміннями та навичками, а також навчаються самостійно опрацьовувати наданий музичний та інформативний матеріал. Оновлення існуючих методик самостійної роботи студентів у вищих закладах освіти, зокрема, майбутніх артистів-вокалістів є на часі, що сприятиме осучасненню освітнього процесу з викладання навчальних дисциплін практичного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фахової діяльності майбутніх вчителів музичного мистецтва в наукових працях розглядали такі сучасні науковці: Бедакова С.В., Михаськова М.А., Олексюк О.М., Ткаченко М.О. та інші. Значна увага вчених приділяла увагу вивченню

проблем формування навичок самостійної роботи у студентів різних спеціальностей (Л. Гордійчук, А. Жуков, І. Оленюк, Т. Постнікова, Т. Рудіна, І. Сінельников, І. Семенишина, Д. Шаріфов, І. Хачірова тощо). Такі науковці як А. Арутюнова, А. Зайцева, У. Линьсян, Ю. Осетров, М. Попова, Р. Сладкопеев, Д. Сивей приділяли увагу формуванню виконавської культури у студентів-вокалістів вищих закладів освіти та розвитку їх творчого потенціалу в умовах концертної діяльності. Отже, питання формування навичок самостійної роботи майбутніх артистів-вокалістів у процесі фахової підготовки в вищих закладах освіти є недостатньо дослідженим, що «стимулює» до його подальшого вивчення.

Мета статті – розглянути методику формування навичок самостійної роботи майбутніх артистів-вокалістів у процесі фахової підготовки в ВЗО.

Виклад основного матеріалу. Сучасні студенти мають чітко визначені ціннісні орієнтири, мотивацію та чітко окреслену стратегію подальшого життя, і тому, їм, для отримання нових знань та умінь, необхідно засвоїти нові підходи самостійного опрацювання наданого матеріалу. Зазначена вікова категорія знаходить своє належне місце і в системі професійного музичного навчання, зокрема в процесі вокальної підготовки.

За своєю суттю самостійна робота передбачає максимальну активність студентів у різних аспектах: організації розумової праці, пошуку інформації, прагненні зробити знання переконаннями. Психологічні передумови розвитку самостійності студентів полягають в їх успіхах у навчанні, позитивному до нього відношенні, зацікавленості та захопленості предметом, розумінні того, що при правильній організації самостійної роботи формуються навички та досвід творчої діяльності.

У процесі самостійної освітньої діяльності перед студентами ставляться певні завдання, їх ефективне виконання залежить від особистого інтересу кожного студента до навчального процесу. Інтерес же і є тією рушійною основою, без якої неможливо домогтися високого результату, оскільки для ефективності професійної підготовки потрібна узгодженість мотиваційної сфери студента до навчання з позитивним до нього ж ставленням. Ставлення до навчання, як до засобу досягнення цілей навчальної діяльності, утворює мотиваційно-цільову основу навчання – навчальну мотивацію. Навчальна мотивація, в свою чергу, складається з оцінки студентами різних аспектів освітнього процесу, його змісту, методів, форм і засобів організації з погляду їх власних, індивідуальних потреб і завдань, які вони перед собою ставлять. І в цьому плані ми повністю поділяємо думки багатьох науковців, що в процесі навчання необхідно «базуватися» на інтереси студентів та розвивати їх, і на цьому шляху ми звертаємося до індивідуальності кожного студента, а точніше до сприйняття кожним своєї індивідуальності, яка дає можливість спиратися на ситуацію здивування, що є в основі *методу здивування*.

Про здивування як про спонукальний фактор до пізнання писав ще Аристотель. У його працях воно виступає в якості переходу «від пізнання простого до складного», а емоція подиву розвивається в процесі пізнання [8]. Р. Декарт розвинув думку Аристотеля, зазначивши, що пізнання починається зі здивування. Він писав, що здивування перше з усіх пристрастей та ми переживаємо здивування до того, як ми визначаємо цінність предмета [7]. З точки зору К. Ізарда, здивування породжується різкою зміною стимуляції. Зовнішньою причиною подиву, як він зазначає, служить несподівана подія, а основна функція здивування полягає у тому, щоб підготувати людину до ефективної взаємодії з раптовою подією та її наслідками [3]. І. Васильєв вважає, що здивування призводить до емоційного забарвлення «нового», що має цінність для людини. Емоція здивування у свідомості особистості створює неусвідомлене протиріччя між старим і новим та як результат: дає можливість особистості усвідомити незвичність ситуації, змушує її уважно проаналізувати те що відбувається [4].

Саме тому, в процесі співацького розвитку студентів, емоції подиву і здивування мають неабияке значення. На початкових етапах постановки голосу студентів викладачі вокалу мають використовувати прийоми, спрямовані на те, щоб вокалісти відчували почуття задоволеності від процесу співу, відчуття здивування від розкриття власних співацьких можливостей. Результати «звучання» голосу можуть дивувати майбутніх артистів, тому що вони в більшості випадків не очікують від себе зразкового звучання і такої схвальної реакції оточуючих на їх спів. Це сприяє створенню зацікавленості до більш «глибшого занурення в світ професійного вокального мистецтва»; підтримує в них бажання займатися, формує подальшу потребу у співі, створюючи «співацький голод», в майбутньому спонукає до прийняття себе як артиста-початківця.

Ефект здивування у студентів може виникати завдяки отриманню ними цікавої інформації, для цього викладач сольного співу може надати маловідомі факти з біографії композитора, поета чи виконавця, дати завдання студенту самостійно ознайомитися з історією написання пісні або дізнатися про епоху, в яку творив митець та передумови, які сприяли написанню автором даної вокальної композиції.

У біографіях відомих артистів досить часто можна зустріти інформацію про те, що бажання бути схожими на кумирів породило їх мрії стати співаками, акторами, танцюристами. Нерідко одна подія (концерт, авторський вечір поета, самостійне прочитання вірша тощо) викликає сильну мотивацію для створення подальшого прагнення домогтися успіху в якій-небудь мистецькій галузі; вона сприяє опануванню бажаним видом мистецтва. Виходячи з цього, слід сказати, що сильна мотивація досягнення будь-якої мети можлива тільки при особистій внутрішній зацікавленості студента-вокаліста, і для цього необхідно на заняттях сольного співу використовувати *метод наслідування*, сутність якого

полягає у спробах на перших порах наслідувати манеру співу власних кумирів, а з часом шукати власний стиль виконання. Поступовий і поетапний пошук власного стилю сприятиме формуванню у студентів основ цілісності життєвого буття, духовного становлення особистості через художньо-творче самовираження. Неможливо студента «навчити» співати, викладач може лише надати настанови, вказівки, поради, направити, а людина завжди вчиться самостійно.

Висока мотивація до самоосвіти досягається завдяки діалогу студента зі своїм «Я», постійно запитуючи себе: «Чи добре я заспівав цей твір сьогодні?», «Чому я вибрав цю спеціальність?» тощо.

Однак, майбутньому артисту-вокалісту необхідно бути обізнаним не тільки в сфері або класичної або народної, або сучасної музики. Його обізнаність у різних видах вокального мистецтва, різноманітних художніх напрямках, стилях, співацьких манерах тільки підвищить особистісну професійну компетентність і, саме тому, дуже важливим методом формування самостійних навичок виступає *пізнавально-аналітичний метод*. Сутність даного метода полягає у самостійному пошуку студентами пізнавального матеріалу та аналітичний підхід до його вивчення. В якості навчального матеріалу можуть виступати музичні альбоми відомих виконавців, різні вокальні шоу, книги про сучасну музику, або музику минулих століть, відеозаписи всеукраїнських та міжнародних мистецьких конкурсів, концерти тощо.

Самоосвіта має базуватися не тільки на основі музичного матеріалу останнього десятиліття, але і на основі матеріалів минулих століть. Навчально-пізнавальний матеріал може підбиратися особисто самим студентом, завдяки власним уподобанням та інтересам, або за допомогою викладача, який порекомендує матеріал, що вважатиме корисним для ознайомлення студентом. Критичний аналіз музичного матеріалу допомагає поступово формувати студента-вокаліста як майбутнього фахівця. Майбутній артист-вокаліст має завжди використовувати і порівняльний аналіз власного вокального виконання та оригінального виконання музичного твору. Критично-аналітичне ставлення має бути як до музичного матеріалу, так і до власної професійної діяльності, адже здатність самостійно знаходити і вміти виправляти помилки є однією з основ формування професійності фахівця.

На заняттях сольного співу постійно відбувається «вдумливе» вивчення музичного матеріалу і цьому сприяє використання викладачем вокалу методу *комплексного музичного аналізу*. Під комплексним музичним аналізом вважається метод, в процесі якого відбувається синтез знань, заснований на реконструкції цілісних уявлень про культуру будь-якої епохи. Його суть полягає в тому, що навчально-теоретичний матеріал спочатку подається в історично культурологічному ракурсі. З цією метою в процесі освітньої діяльності у студентів активізуються знання отримані на предметах

гуманітарного циклу (філософії, естетиці, історії мистецтв та інших дисциплінах) і апеляція до інформації більш широкого історико-стильового плану. Важливим моментом на етапі реалізації даного методу є знаходження паралелей студентами в різних видах мистецтв, які виявляються на філософсько-естетичному, художньо-образному рівнях, рівні лексико-граматичних структур, подальший синтез елементів в єдине ціле, яке розкриває особливості досліджуваного музичного явища в історичній перспективі.

Використання комплексного аналізу на інтегральній когнітивній основі в сукупності з інтерактивними методами навчання сприяє систематизації раніше отриманих студентами гуманітарних, історико-теоретичних, спеціальних знань; формуванню у них системи художньо-естетичних цінностей; розвитку раціонально-логічного мислення; вдосконаленню дослідницьких навичок тощо. Це обумовлює спрямованість освітнього процесу на розвиток музично-аналітичної компетентності майбутніх фахівців у вищій школі мистецького спрямування.

Мультимедійні технології дуже тісно увійшли в життя молоді XXI століття. Самоосвіта кожного майбутнього артиста-вокаліста теж здійснюється за допомогою використання сучасних технологій і тому *метод аудіовізуального сприйняття* є досить актуальним для вирішення даної проблеми.

У процесі вокального навчання майбутніх артистів-вокалістів розвиток культури сприйняття у вищих закладах освіти мистецького спрямування здійснюється в аудиторіях за допомогою використання звукозаписувальної техніки та комп'ютерних засобів. Досягнення науково-технічного прогресу відкрило можливість введення в процес вокального навчання екранно-звукових засобів, інтернет-технологій, що дозволило удосконалити професійну підготовку виконавців. Проведені експериментальні дослідження підтвердили можливість технічних засобів активізувати пізнавальну діяльність студентів, збільшувати їх обсяг знань, інтенсифікувати процес музичного навчання.

З впровадженням в освітній процес мультимедійних технологій зорова наочність на рівні зі слуховою зайняла провідне місце. Музичні кліпи та відеоролики, мультимедійні презентації тощо знайшли популярність під час презентації вокального матеріалу на заняттях сольного співу.

Процес сприйняття музики має на меті уявне створення художнього образу, для чого необхідна активізація роботи уяви, здатної викликати різноманітні музичні та поза музичні асоціації. Це можливо за допомогою застосування методу аудіовізуального сприйняття, який реалізується за допомогою використання відеозаписів сценічних інтерпретацій музичних творів, графічних структурно-композиційних моделей музичних творів, зразків візуальних мистецтв (живописних полотен, архітектурних споруд). Аудіовізуальний синтез, що дозволяє задіяти слуховий і зоровий аналізатори людини, збільшує обсяг сприйнятої інформації, збагачує спектр художніх

уявленнь студента, сприяє розвитку їх емоційно-образної сфери, розширює музично-слухову ерудицію, що в цілому визначає спрямованість навчання на розвиток музично-слухової компетентності вокаліста.

Розглядаючи види інформаційного впливу на людину, які можливі при роботі студентів з сучасною комп'ютерною та комунікаційною технікою, інформацію за способом сприйняття, можна розділити на три основні групи:

- 1) звукова інформація, сприйнята слуховим апаратом людини;
- 2) зорова або візуальна інформація, сприйнята зором людини, що включає текст і графічні зображення-картинки;
- 3) сенсорна або тактильна інформація, яка частково сприймається сенсорною системою людини при роботі за допомогою спеціальних технічних засобів з відео роликами та ін.

Поєднання відео і звукових ефектів забезпечує одночасний вплив на два найважливіших органу чуття людини – зір і слух, що істотно підвищує інформативність навчального процесу та ефективність його сприйняття. Впливаючи на органи чуття комплексом фарб, звуків, словесних інтонацій, аудіовізуальні засоби навчання викликають різноманітні відчуття, що аналізуються, порівнюються, зіставляються з уже наявними уявленнями і поняттями. Тобто, перегляд студентами відеоматеріалів, пов'язаних зі сценічною та вокальною діяльністю, значно поліпшить процес їх самоосвіти.

У педагогічній практиці поняттям «самостійна робота» позначаються різні за ступенем самостійності дії студентів. Їх умовно можна об'єднати в три групи, які відповідають таким трьом рівням самостійності:

– індивідуальне виконання навчальних дій по строго запропонованим правилам, алгоритмам, планам (наприклад, викладеним педагогом, пред'явленим автоматизованою навчальною системою або описаним в підручнику). Тут самостійність розуміється як елементарна активність, індивідуальна реалізація студентом ззовні заданих дій;

– самостійна робота з частково заданою програмою дій, що має на увазі, як правило, завдання змісту роботи і способів виконання певних дій, але студент залишається вільний у виборі підходу, послідовності дій та ін.;

– повністю самостійна робота передбачає: усвідомлення студентом мети своєї діяльності, прийняття ним навчального завдання, знаходження шляхів її вирішення, самоконтроль результатів. Такий рівень можна назвати вищим рівнем самостійної пізнавальної діяльності. Звичайно, в процесі навчання кожен педагог повинен прагнути розвинути у студентів необхідні навички для ефективної самостійної роботи вищого рівня.

3. Абасов виділяє наступні компоненти ефективної самостійної роботи студентів: самомотивація, саморегуляція, самоорганізація, самоконтроль і самооцінка. Ці компоненти можуть бути розглянуті як необхідні стійкі навички

або як своєрідні етапи в моделі організації самостійної роботи. Однак саморегуляція тут розглядається у вузькому її розумінні, з точки зору самостійної регуляції якихось певних дій. Якщо розглянути саморегуляцію в більш широкому сенсі як саморегуляцію діяльності, то відповідно з науковою літературою структура саморегуляції усвідомленої діяльності, яка співвідноситься зі структурою саморегуляції навчальної діяльності, буде включати в себе процес самостійного визначення мети, створення навчальних умов, планування, самоаналізу, самоконтролю, самокорекції, самооцінки. Тому одним із шляхів вирішення проблеми ефективності самостійної роботи студентів ми вважаємо використання знання *саморегуляційного вчення як механізму самостійної роботи* [1].

Так Е.Ф. Зеєр саморегуляційне вчення розглядає як довільну активність учнів, що виражається в самостійній постановці дидактично значимої мети, у формуванні програми власних виконавчих дій, свідоме і відповідальне виконання цієї програми, оцінка відповідності реальних результатів критеріям успішної навчальної діяльності, своєчасне прийняття рішень і корекція процесу навчання [4].

Б. Зіммерман розробив модель саморегуляції, яка заснована на соціально-когнітивній теорії, сформульованої А. Бандурою. Відповідно до Б. Зіммермана «до саморегуляції належать власні думки, почуття, та дії, які заплановані і циклічно адаптовані до досягнення власних цілей» [4]. На основі цієї моделі Б. Шмітц і Б.С. Вайс розробили більш розширену модель саморегульованого навчання. Компонентна модель процесу саморегуляційного вчення складається з трьох фаз: фаза преддії, фаза дії і фаза післядії (назви по Хекхаузену). Сам Б. Зіммерман називав у своїй моделі ці три фази саморегуляції як передбачливість, дія і вольовий контроль, саморефлексія [5].

Успішність першої фази визначають такі чинники, як мотивація (потреби), самоефективність. Під самоефективністю маються на увазі судження людини про свої здібності організуватися і проробити деякі дії для досягнення мети, і, як наслідок, даний фактор впливає на такі важливі саморегуляційні параметри, як наполегливість, спроба. На самоефективність впливає процес навчання і досягнутий результат.

У другій фазі успішність визначають стратегії навчання, метакогнітивні стратегії, які включають в себе планування, регуляцію і моніторинг, самомоніторинг і стратегії управління ресурсами, які діляться на внутрішні і зовнішні стратегії. До внутрішніх стратегій відносяться зусилля, управління часом і управління увагою. Прикладом зовнішньої стратегії є пошук соціальної підтримки.

Третя фаза – це саморефлексія. Тут студент повинен проаналізувати й оцінити якість і обсяг виконаної роботи, а також зрозуміти, наскільки він задоволений або не задоволений виконаною роботою.

Представлена модель процесу саморегуляційного вчення є наочним відображенням того, яким чином повинна бути побудована самостійна робота студента, яким чином сам студент повинен впливати на процес навчання, на що повинен звертати увагу і що враховувати. Для того, щоб ефективно організувати самостійну роботу з даної моделі, необхідно застосовувати *метод ведення щоденника*. Ведення щоденника студентом в процесі самостійної роботи допоможе досягти кількох цілей. Метод ведення щоденника дозволяє відстежувати роботу моделі саморегульованого навчання на кожному етапі, її ефективність та недоліки, а також дозволяє відобразити сам процес навчання для того, щоб надалі коригувати роботу студентів. Метою методу ведення щоденника є також допомога студентам в саморефлексії. Для досягнення перерахованих вище цілей студенту необхідно вести щоденник на всіх етапах саморегуляційного вчення, тому щоденник повинен бути складовою частиною навчальних матеріалів для самостійної роботи студентів на заняттях сольного співу.

Висновки. Отже, на нашу думку, запропонована вищевикладена методика, у яку увійшли такі методи як: здивування, наслідування, пізнавально-аналітичний, комплексного музичного аналізу, аудіовізуального сприйняття, знання саморегуляційного вчення, ведення щоденника, ефективним чином сприятиме формуванню навичок самостійної роботи у майбутніх артистів-вокалістів в процесі фахової підготовки в закладах вищої освіти мистецького спрямування.

Література:

1. Абасов З. Проектирование и организация самостоятельной работы студентов: веб-сайт. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/proektirovanie-i-organizatsiya-samostoyatelnoy-raboty-studentov> (дата звернення 01.08.2022).
2. Гордійчук Л.В. Самостійна робота студентів над музичним твором: основні етапи та методи: веб-сайт. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14406/1/Hordiichuk.pdf> (дата звернення 01.08.2022).
3. Изард К. Э. Эмоции человека. Москва : МГУ, 1980. 440 с.
4. Льїн Є. П. Емоції і почуття: веб-сайт. URL: http://psih.pp.ua/p037_%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%86%D1%96%D1%97_%D1%96_%D0%BF%D0%BE%D1%87%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F_2001.html (дата звернення 01.08.2022).
5. Zimmerman B. J. Attaining self-regulation: A social cognitive perspective. *Handbook of self-regulation*. Orlando, FL: Academic Press., 2000. Pp. 13–39.
6. Зеер Э.Ф., Чубаркова Е.В. Основы профессионального консультирования: электронное учебное пособие. Екатеринбург: РГПУ, 2017.
7. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Філософія (Філософія, Релігієзнавство, Етика і Естетика)»: веб-сайт. URL: <http://www.kk.nau.edu.ua/article/1301> (дата звернення 01.08.2022).
8. Пронін А. М. Етика і естетика: веб-сайт. URL: <http://weblib.pp.ua/etika-estetika.html> (дата звернення 01.08.2022).

References:

1. Abasov Z. Proektirovanie i organizaciya samostoyatelnoj raboty studentov [Design and organization of independent work of students]. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/proektirovanie-i-organizatsiya-samostoyatelnoy-raboty-studentov> (accessed 01 July 2022).

2. Hordiichuk L.V. Samostiina robota studentiv nad muzychnym tvorom: osnovni etapy ta metody [Independent work of students on a musical piece: main stages and methods]. Retrieved from: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/14406/1/Hordiichuk.pdf> (accessed 01 July 2022).
3. Izard K. E. (1980) Emocii cheloveka [human emotions]. Moskva : MGU (in Russian)
4. Ilin Ye. P. Emotsii i pochuttia [Emotions and feelings]. Retrieved from: http://psih.pp.ua/p037_%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%86%D1%96%D1%97_%D1%96_%D0%BF%D0%BE%D1%87%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F_2001.html (accessed 01 July 2022).
5. Zimmerman B. J. (2000) Attaining self-regulation: A social cognitive perspective. *Handbook of self-regulation*. Orlando, FL: Academic Press. pp. 13–39.
6. Zeer E.F., Chubarkova E.V. (2017) Osnovy professionalnogo konsultirovaniya [Fundamentals of Professional Counseling]: elektronnoe uchebnoe posobie. Ekaterinburg: RGPPU (in Russian)
7. Konspekt leksii z navchalnoi dystsypliny «Filosofiia (Filosofiia, Relihiieznavstvo, Etyka i Estetyka)» ["Philosophy (Philosophy, Religious Studies, Ethics and Aesthetics)"]. Retrieved from: <http://www.kk.nau.edu.ua/article/1301> (accessed 01 July 2022).
8. Pronin A. M. Etyka i estetyka [Ethics and Aesthetics]. Retrieved from: <http://weplib.pp.ua/etika-estetika.html> (accessed 01 July 2022).